

Zavezniki prebili osiščno bojno črto v Egiptu

Angleške podmornice torpedirale dvanajst osiščnih parnikov na Sredozemskem morju. Milan in druga italijanska mesta ponovno bombardirana iz zraka. Ameriške čete na Guadalcanalu odbile napade japonskih oklopnih kolon. Zavezniki letalci potopili in poškodovali deset japonskih ladij in transportov pri Rabaulu. Nemci zasedli dve cesti v stalingrajskem industrijskem distriktu.

Egipt. 26. okt.—Zavezniki so prebili osiščno bojno črto v Egiptu v bližini, ki se je pričela v sobotnjem popoldnevu. Britanska, ameriška in južnoafriška bojna armada kontrolirajo ozračje. Na območju osiščne pozicije, ki se je velika bitka začela, prihajala na vsej osiščni armadi pod poveljem nemškega feldmaršala Rommela je dobila že udarce v ofenzivi.

26. okt.—Britska bojna armada so ponovno napadla na mesta v severni Italiji. Britski letalci so priznali, da so bombardirali ogromno škodo. V bitki v ranjenih znašajo ubiti in ranjeni znajo napad na Milan je bil izveden v dnevu in trajal je eno uro.

Washington, D. C., 26. okt.—Ameriški letalci so potopili in poškodovali deset japonskih ladij in transportov pri Rabaulu. Nemci zasedli dve cesti v stalingrajskem industrijskem distriktu.

26. okt.—Nemške vojaške čete so okupirale dve cesti v stalingrajskem industrijskem distriktu, poročila rusko povelje. V vseh drugih krajih stalingrajske fronte so Rusi odbili napade na svoje pozicije.

26. okt.—Nemške vojaške čete so okupirale dve cesti v stalingrajskem industrijskem distriktu, poročila rusko povelje. V vseh drugih krajih stalingrajske fronte so Rusi odbili napade na svoje pozicije.

26. okt.—Nemške vojaške čete so okupirale dve cesti v stalingrajskem industrijskem distriktu, poročila rusko povelje. V vseh drugih krajih stalingrajske fronte so Rusi odbili napade na svoje pozicije.

26. okt.—Nemške vojaške čete so okupirale dve cesti v stalingrajskem industrijskem distriktu, poročila rusko povelje. V vseh drugih krajih stalingrajske fronte so Rusi odbili napade na svoje pozicije.

26. okt.—Nemške vojaške čete so okupirale dve cesti v stalingrajskem industrijskem distriktu, poročila rusko povelje. V vseh drugih krajih stalingrajske fronte so Rusi odbili napade na svoje pozicije.

Hitler izbral Rommela za naslednika

Konflikt med vojaško kliko in nacija

London, 24. okt.—Diktator Hitler se zaveda, da Nemčija lahko dobi militaristično diktaturo, kadar bo njegova oborožena sila doživela prvi večji poraz na bojišču, in da bo ta nasledila nacistični režim. Na to možnost se je po izjavi nekoga diplomata, ki ima tesne zveze z Berlinom, Hitler pripravil. Mož, ki ga je izbral za naslednika, je feldmaršal Erwin Rommel.

Dasi ni nobenega dvoma, da je Rommel stoodstotni nacist, se Hitler trudi, da ostane feldmaršal osebno lojalni njemu. To pojasnjuje, zakaj je Hitler pozval Rommela z egiptiske fronte v Berlin in mu odkazal odlično mesto poleg sebe, ko je govoril v Sportni palači.

Rommel je junak v očeh nemškega ljudstva. Dočim nemške armade v Rusiji niso dosegle določenega cilja, je Rommelova oborožena sila v svoji nedavni ofenzivi prodrla do točke, ki je oddaljena samo 80 milj od Aleksandrije, glavne egiptiske luke. Čeprav je bila ofenziva ustavljena, ta sila še vedno ograja zavezniške pozicije na Srednjem vzhodu.

Možnost je, da bo Hitler na sestanku z Mussolinijem sugeriral, naj Rommel postane vrhovni poveljnik vse osiščne oborožene sile v Sredozemlju. To je v skladu s načrtom, da Rommel postane militaristični diktator. On naj bi tudi zastopal Hitlerja pri mirovnih pogajanjih, čeprav so slednji že večkrat naglasili, da se ne bodo pogajali z voditelji nacije.

Večji poraz nemške oborožene sile na kateri koli fronti bi rezultiral v poostrenju konflikta med militaristično kliko in nacijsko stranko. Poraz bi moral biti katastrofalnega značaja, da se omaja zaupanje ljudstva in zlomi vpliv nacizma.

Cene mesa in pšenice stabilizirane

Washington, D. C., 24. okt.—Leon Henderson, načelnik administracije za kontrolo cen, je postavil strop cenam prasičjemu mesu in pšenici, zaeno pa je zagotovil odjemalce, da se cene ne bodo dvigale. Izdal je odredbo, da cene ostanejo na točki meseca septembra.

Argentina izgnala japonskega podanika

Buenos Aires, Argentina, 24. okt.—Notranji minister je odredil izgon japonskega podanika Gora Miyazaka zaradi "nezažljivih" aktivnosti, ki pa niso orisane v poročilu. Miyazaki je prvi Japonec, ki ga je Argentina izgnala od začetka te vojne.

Ameriško potniško letalo se razbilo

Palm Springs, Cal., 24. okt.—Veliko potniško letalo družbe American Airlines je treščilo na tla in se razbilo v bližini gorovja Jacinta. Dvanajst potnikov, med temi pesnik Ralph Rainger, se je ubilo.

DELA VSKI VODITELJI KONFERIRALI Z ROOSEVELTOM

Green in Murray proti konskripciji delavcev

NAČRT BO PREDLOŽEN KONGRESU

Washington, D. C., 24. okt.—William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, Philip Murray, predsednik Kongresa industrijskih organizacij, in drugi delavski voditelji so konferirali s predsednikom Rooseveltom v Beli hiši. Dnevna se, da so informirali Roosevelta o opoziciji proti konskripciji delavcev.

Kljub stališču voditeljev obeh delavskih organizacij komisija za mobilizacijo sloveske sile, kateri načeljuje Paul V. McNutt, sestavlja načrt glede konskripcije delavcev. Ta bo predložen kongresu v sprejetje prihodnji teden.

McNuttova komisija je že pozvala federalno naborno administracijo, naj instruirajo krajevne naborne urade, naj odlože vpoklic izurjenih delavcev, ki so upošani v vojnih industrijah, v armado. Vojni tajnik Henry L. Stimson se je prejel izkazal za odločitev starejših vojakov iz armade, ker je nastalo pomankanje delavcev v industrijah, ki so udeležene v proizvodnji vojnega materiala.

Elliot M. Little, direktor kanadskega nabornega urada, v čigar področje spada tudi mobilizacija delovne sile, je došel v Washington, kjer bo imel več konferenc z McNuttom in Donaldom M. Nelsonom, načelnikom odbora za vojno produkcijo. Vojno-delavski odbor je istočasno storil korake, da prepreči piratstvo delavcev po delodajalcih, ki jim objubujajo višje plače. Odbor je osvojil sklep, da noben delodajalec ne sme plačevati višje meze delavcu kot jo je slednji prejel prej za opravljanje sličnega dela.

Nemiri in izgredi na Ogrskem

Mobilizacija židov za prisilna dela

Carigrad, Turčija, 24. okt.—Sem dospel poročilo omenja nemire in izgredi na Ogrskem, ki so nastali kot posledica Hitlerjevega pritiska na ogrsko vladno, naj pošlje nadaljnje čete na rusko fronto. Neka vest pravi, da regent Nicholas Horthy dobiva pisma in telegrame s pozivom, naj sklene separatni mir z Rusijo. Ti vabejujejo tudi opozorila, naj Ogrska ne ponavlja napak iz prve svetovne vojne, ker se bo to spet makovalo nad njo.

Nemiri in izgredi so nastali v Budimpešti in drugih mestih. London, 24. okt.—Ogrski premier Nicholas von Kallay je naznanil mobilizacijo vseh sposobnih židov za prisilna dela. V svojem govoru po radiu je apeliral na ljudstvo, naj kooperira z Nemčijo in Italijo in doprinese k zmagi.

Kallay je dalje rekel, da se Ogrska pogaja s svojimi sosedi glede dosege sporazuma. V mislih je najbrže imel spor z Rumunijo zaradi Sedmograške.

Roosevelt ignoriral japonsko grožnjo

Washington, D. C., 24. okt.—Predsednik Roosevelt je ignoriral grožnjo japonskih militaristov, da bodo drastično kaznovali slehernega ameriškega letalca, ki ga ujamejo po napadu na japonsko ozemlje. Dejal je kom.

Domače vesti

Obliki in posdravi
Chicago.—Deanna Pipan in Margery Ann ter Bertha Tomasetti, vse iz Hibbinga, Minn., so 23. t. m. obiskale gl. urad SN-PJ in uredništvo Prosveta.

Naši člani vojak
Fontana, Calif.—John Cuder, član društva 723 SNPJ, je te dni odšel k vojakom. To je že drugi član društva, ki je v službi strica Sama. Obema srečen povratek!

Paris, Ill.—Anton J. Fortuna, član društva 474 SNPJ v Blanfordu, Ind., je pred dnevi odšel v službo strica Sama. Srečen povratek!

Clevelandke novice
Cleveland.—Zadnje sredo (21. okt.) se je smrtno ponesrečil Frank Gole, ki je avtotruk, ki ga je vozil, zdrčel po mokri cesti v brzojavni steber. Bil je na mestu mrtev. Nesrečnik je bil star 47 let in rojen v Velikem Kalu pri Mirni peči na Dolenjskem. V Ameriki je bil 31 let in tukaj zapuščal ženo, brata in sestro.—Pri delu v tovarni se je 22. t. m. smrtno ponesrečil John Gril, star 56 let.—Istega dne je v bolnišnici umrla Ana Petrovič, roj. Černe, stara 61 let in doma iz Trsta. V Ameriki je živel 37 let in tukaj zapuščal moža.—Dajle je umrla Ana Vidmar, roj. Zajmec, stara 46 let. Rojena je bila v Clevelandu in zapuščala moža, dva sinova, hčer in sestro.

Is Južno Ameriko
Buenos Aires, Argentina.—Dne 8. septembra je v bolnišnici umrla Anton Lika, doma iz Otlice pri Colu. Zapuščal je tri majhne otroke.

Rooseveltova žena v Angliji

Kralj in kraljica sta jo pozdravila

London, 24. okt.—Eleanor Roosevelt, žena predsednika Roosevelta, je dospela včeraj v London s posebnim vlakom. Na kolodvoru so jo sprejeli in pozdravili angleški kralj in kraljica, visoki vladni uradniki in množica več tisoč oseb.

Po sprejemnih ceremonijah se je Mrs. Roosevelt odpeljala v palačo Buckingham, kjer je bil prirejen banket nji v počast. Banketa so se udeležili poleg kralja in kraljice premier Churchill, ameriški poslanik John G. Winant, njen sin Elliot, polkovnik v ameriški armadi, ki se nahaja v Angliji, feldmaršal Jan C. Smuts, predsednik vlade Južnoafriške unije, in več drugih prominentnih oseb.

Rooseveltova žena je preletela Atlantik z letalom v spremstvu Ovetse C. Hobby, načelnice ameriške pomožne vojaške organizacije WAAC. Mrs. Roosevelt bo obiskala ameriške vojaške posadke v Angliji. Koliko časa bo ostala v Angliji, ni znano.

Stavka v kanadskih premogovnikih

Nanaimo, B. C., Kanada, 24. okt.—Okrog 1300 rudarjev je zastavkalo v tukajšnjih premogovnikih in tem se je pridružil nadaljnjih 600 v Cumberlandu. Rudarji so odložili orodje v znak protesta, ker so kompanije in vojno-delavski odbor zavrnile zahtevo glede zvišanja plače za trideset odstotkov.

le, da bodo Japonci, ako uresničijo grožnjo, kršili določbe ženevske konvencije glede postopanja napram vojnim ujetniškom.

Nasprotniki druge fronte razgaljeni

Ruski uradnik napadel "monakovsko kliko"

Moskva, 24. okt.—Vladimir Kruškov, tajnik sovjetskega informacijskega biroja, je obdolžil Williama Randolpha Hearsta, Roberta R. McCormicka, Charlesa E. Coughlina, lady Astor, v Ameriki rojeno članico angleškega parlamenta, in stotnika Bernarda Ackwortha, dopisnika več angleških listov, odgovornosti za odlašanje ustanovitve druge fronte. Objavil je članek v publikaciji Propagator, v katerem jih napada kot člane "monakovske klike", ki je aktivna v Angliji in Ameriki.

Hearst je izdajatelj več časopisov, McCormick je izdajatelj in urednik čilške Tribune, "father" Coughlin, znani radiopridigar, pa vodja gibanja za socialno pravičnost.

"Notirati moramo, da ameriški tisk govori bolj odločno v prilog ustanovitvi druge fronte kot angleški, daal so tudi v Ameriki ljudje, ki simpatizirajo z monakovsko kliko v Angliji," pravi Kruškov. "Med temi so Hearst, Coughlin in drugi, ki skušajo utihniti zahteve ameriškega ljudstva za ustanovitev druge fronte. V Angliji je grupa, ki se v prvi vrsti briga za interese britanskega imperija in naglašajo, da je glavna naloga britske oborožene sile obramba imperija. Bojazen pred militarističnim tveganjem med nekaterimi Angliji se izraža v izjavah, da bombardiranje Nemčije iz zraka in večja produkcija orožja za sovjetsko armado naj nadomestita drugo fronto. To so prili do zaključka, da mora biti glavna oborožena sila vržena v operacije proti Japoncem. Bitke se vrše na Pacifiku in Blisnjem vzhodu, ki pa se ne morejo primerjati onim na ruskih frontah."

Kruškov omenja izjave vojaških veščakov, da imajo Hitler in njegovi sateliti dvesto vojaških divizij na ruskih frontah in v okupiranih ruskih pokrajinah in le 25 divizij v Belgiji, Holandiji in Franciji ter deset ali petnajst divizij na Balkanu in egiptski fronti. To dokazuje, da je ustanovitev druge fronte mogoča. Vazalne države so dale Hitlerju 90 divizij, okrog milijon vojakov. Med temi je 21 italijanskih, 29 rumunskih, 22 finskih in 19 ogrskih.

"Ako bo nemška armada zdrobljena na ruskih frontah, tedaj bo vojna dobljena," pravi Kruškov. "Stalin sam je nedavno naglasil potrebo ustanovitve druge fronte. Mnogo je ljudi v Angliji, Ameriki in drugih zavezniških državah, ki ne razumejo ali pa nočejo razumeti potrebe hitre odločitve glede enotne akcije proti Nemčiji. V Angliji je močna grupa, ki pod različnimi pretvezami skuša uveriti zaveznike, da bo Nemčija strta brez ustanovitve druge fronte. To tvorijo zagovorniki monakovske politike kapitulacije pred sovražnikom."

Jugoslovanski četniki reokupirali dve mesti

Moskva, 24. okt.—Tukajšnja radiopostaja poroča, da se ljute bitke med jugoslovanskimi četniki in osiščnimi silami nadaljujejo. Četniki so reokupirali mesti Ključ in Markonigrad po bitki z osiščnimi četami, katerim so prizadale težke udarce. Grupa četnikov je nedavno napadla italijanske motorne kolone, ubila 127 vojakov in zaplenila orožje in strelivo. Govornik na radiopostaji je dejal, da so ruski gerilci na Finskem napadli nemški vojaški vlak in pobili 400 vojakov.

FRANCOSKI DELAVCI SE UPIRAJO KONSKRIPCIJI

Nacijske avtoritete zapretilo z rabo sile

ADMIRAL DARLAN V DAKARJU

8 francoske meje, 24. okt.—Odpor proti konskripciji francoskih delavcev za dela v Nemčiji narašča. Ta se očituje v stavkah in nemirih v industrijskih središčih. Poročila se glase, da so delavci pognali reprezentante Lavalove vlade iz tovarn, v katere so prišli, da jih pridobijo za odhod v Nemčijo.

Lastniki kavčukarskih tovarn v Montluconu in Clermont-Ferrandu, največjih v Franciji, so prepovedali vstop Lavalovim reprezentantom. Drugi francoski industrijski tudi vodijo opozicijo proti konskripciji. V neki tovarni v Dunlopu so delavci pognali Lavalovega reprezentanta z odra, na katerem je govoril.

Delavci so ustanovili organizacije za vzajemno pomoč. Te bodo pomagale onim, ki izgube delo zaradi opozicije proti Lavalovi vladi.

Maršal Petain se je upri nacijski zahtevi, naj apelira na francoske delavce, naj gredo v Nemčijo. Naciji so sestavili poslanico in zahtevali od Petaina, naj jo prečita na radiopostaji, kar pa je odklonil. Poslanica je vsebovala apel na delavce, naj se ne upirajo konskripciji za dela v Nemčiji. Naciji so obljubili, da bodo izpustili enega francoskega vojnega ujetnika iz taborišča za tri delavce, ki gredo v Nemčijo. Petain naj bi bil prečital poslanico, ko je zastavkalo več tisoč delavcev v znak protesta proti konskripciji.

Vichy, Francija, 24. okt.—Nemške vojaške avtoritete v Parizu so zapretilo z rabo sile proti francoskim delavcem, če se ne bodo odzvali pozivu, naj gredo v Nemčijo. Proglas, vsebujoč grožnjo, je podpisal poveljnik nemške okupacijske armade v Parizu.

London, 24. okt.—Admiral Jean Darlan, vrhovni poveljnik francoske oborožene sile, je došel v Dakar, glavno mesto francoske Zaprane Afrike. Takoj po prihodu je na radiopostaji prečital Petainovo poslanico, v kateri je maršal pohvalil junaški odpor proti Angležem in avobodnim Francozom, ko so ti napadli Dakar v septembru l. 1940.

Delavske mezde v Detroitu ustaljene

Vladni odbor zamašil luknje

Washington, D. C., 24. okt.—Vojno-delavski odbor je odredil "zamrzovanje" mezd izdelovalcev orodja v Detroitu in okolici, da ustavi "piratstvo" delavcev. Akcija je sledila odkritju evidenc, da mnogi tovarnarji izvajajo delavce v svoja podjetja z obljubami višje plače. Število izdelovalcev orodja, upošanih v detroitških tovarnah, je 35.000.

Odbor je odredil, da maksimalna plača \$1.75 na uro, določena 10. oktobra, ostane v veljavi. Delodajalec, ki bi uposil izdelovalca orodja za višjo plačo, bo kaznovan. Odbor je storil korake, da zamaši vse luknje v mezdni strukturi.

Prej je odbor odbil zahtevo glede zvišanja plač 31.000 delavcem v tovarnah Ford Motor Co., General Motors Corp. in Chrysler Motor Corp. To velja le za delavce, ki opravljajo posebna dela.

Glasovi iz naselbin

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPOMBE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naslovina za Zdravstveno društvo (Ivan Cheleng) in Kanado \$2.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na štiri leta in Chicago in Clairo \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta in inozemstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Clairo \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nasvetov, člankov se ne vračajo. Rokopisi literarnih vsebin (kratke, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slovenski, če je pošiljal politično.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom

PROSVETA

2807-58 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (October 31, 1942), poleg valnega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Brez dolžnosti ni pravic

Človek bi mislil, da glavni napor slehernega zagovornika demokracije danes je, da kooperira po svojih močeh in zmognostih za čim hitrejšo in popolnejšo zmago demokracije na bojiščih. Pravimo: glavni napor ali glavno delo ali prizadevanje; postransko pa lahko premišljuje in razpravlja o rezultatih zmage ali kakšen naj bo bodoči mir.

Tako delajo ali vsaj poskušajo delati vsi oni, katerim je res kaj za demokracijo in njeno zmago. Saj se vendar morajo zavedati, da brez naše zmage ne more biti demokratičnega miru in demokratične ureditve sveta. Hitlerizem mora biti najprej premagan in uničen! To je tako logično, da lahko vsak tepec razume.

Na veliko žalost pa ni tako. Moške, ki nikakor niso tepeci in so drugače pošteni in razumni—ignorirajo vojno, kakor da je ni in kakor da ni potrebna, pa se v glavnem ukvarjajo z bodočo organizacijo sveta, katero zidajo na porazu nacifazizma. Ali ni to paradokso? Vojna jim je postranska stvar, kljub temu računajo z zmago, ki jo mora prinesiti ta vojna!

Kaj, če bi večina zagovornikov demokracije tako mislila in delala? Kdo pa bo potem zmagal? Ali se naj glavno in najtežje opravilo—vojna!—prepusti neki manjšini, naj ona vse sama opravi in izvojuje zmago na bojiščih, v produkciji bojne opreme, v financiranjem te opreme itd., itd., itd.? Ali bi to bilo demokratično? In če bi se potem zgodilo, da bi bojujoča se manjšina, ki je sama izvojevala zmago, hotela imeti prvo in glavno besedo glede bodočega miru, s kakšno pravico bi ji mogla pasivna večina ugovarjati?

Nesreča pri tem je, da je mnogo ljudi, ki so zelo glasni glede pravic, katere deli demokracija, nečesto pa poznati dolžnosti, ki morajo biti poleg pravic za slehernika v demokratični družbi. Brez dolžnosti—kooperacije—ni pravic! Zato moramo zdaj vsi kooperirati v vojni, vsakdo na svoj način, za zmago demokracije, če hočemo, da bomo potem upravičeni zahtevati sadov te zmage.

Kroženje v megli

Neki ameriški pisatelj je izdal knjigo, v kateri zgovorno razpravlja o bodočnosti Nemčije po zmagi demokracije. Zdi se, da glavna skrb avtorja je, kdo bo vodil revolucijo in poraženi Nemčiji. Ali jo bodo vodili socialni demokratje ali komunisti?

Vsekakor je avtor vzel razmere v Nemčiji ob koncu zadnje vojne za vzorec, ki naj služi za situacijo ob polomu Hitlerjeve Nemčije. Kakšna zmot! Le oni, ki je prespal vse meddobje med zadnjo in sedanjo vojno, more tako gledati na današnjo situacijo in podvojiti staro sliko.

Ob polomu cesarske Nemčije so bistveno živele še vse stare nemške politične stranke, katere so bile takoj po premirju pomnožene z najskrajnejšimi levčarskimi elementi. Razen nekkih mejnih delcev ob južni meji ni bila Nemčija zasledena po zmagovalcih. Takoj po premirju je zavladala na Nemškem—ne svoboda in ne demokracija, pač pa politična in ekonomska anarhija. Nominalno, to je po imenu so vladali desničarski socialisti (socialni demokratje) v koaliciji z demokrati in klerikalci, v resnici pa so vladali le oni, ki so znali najbolje terorizirati, valed česar so se vlade menjavale po zgledu Hitlerjevega "blitzkriega."

Takšna je bila Nemčija v glavnih potezah takoj po zadnji vojni. Kje je današnja Nemčija vsaj za pičico podobna prejšnji? Kje so danes pogoji za kakšno pozitivno revolucijo, kakršni so bili v jeseni 1918? Kje so danes stranke, kje so elementi, brez katerih ne more biti kakšnega gibanja? Vse, kar je bilo v Nemčiji sposobnega in zanesljivega, je ubito ali zlomljeno, da ni več za nobeno rabo.

Nobenega dvoma ne sme biti, da bo Nemčija to pot vojaško okupirana za dolgo časa. Po zadnji vojni so nemški delavci in kmetje prinesli orožje domov, po tej vojni ga bodo morali oddati zmagovalcem; Nemčija bo korenito razorožena. V interesu Združenih narodov bo, da je mir v okupiranih deželah.

Če bi ljudje, ki sanjajo o novih nasilnih revolucijah po tej vojni, kakor da ne bo dovolj krvi prelite v vojni sami, pomislili, da je že ta vojna sama na sebi—največja socialna revolucija v zgodovini človeštva, ne bi danes zapravljali časa s špekuliranjem, kdo bo po zmagi demokracije vodil revolucijo v Nemčiji.

Kakšna revolucija bo pa potrebna, če zmagajo zavezniki, ki postavljajo princip demokracije za podlago bodočega miru? Recimo, da ne zaupamo voditeljem zaveznikov, ali ne zaupamo niti ljudstvom, ki danes tvegajo vse, kar imajo, za to zmago? Mar so ta ljudstva tako zabita, da bodo žrtvovala milijone življenj in milijarde bogastva zato, da se barbarске diktature v Evropi in drugje lahko obnove vsak čas?

Če ne bo demokracija podlaga bodočemu redu sveta, potem je ne prinese tudi nobena naknadna revolucija v posameznih deželah. Svet bo po vojni tako tesno povezan, da bodo vse reforme nujno odkazane razvoju namesto nasilnim prevratom. V ta razvoj bo uvrščeno tudi bodoče socialistično gibanje. Socialisti se morajo naučiti, da brez demokracije je tudi socializem tiranstvo za delavské mase.

Ljudje, ki v tem kritičnem času tratijo čas s špekuliranjem, katere stranka bo vodila revolucijo po vojni—hodijo v krogu v gosti megli. Raje naj bi pomagali, da bo današnja svetovna revolucija korenito uspešna na vseh svojih področjih.

O slovenskem kongresu

Cleveland.—Šilican je slovenski narodni kongres, ki se bo vršil 6. decembra v Clevelandu, v največji slovenski nasebini v Ameriki. Kot je razvidno, bo ta kongres tvoril nekakšno skupnost vsega naroda, kajti zastopane bodo po svojih reprezentativnih vskovrstne naše organizacije: podpotne (jednote in društva), politične, prosvetne itd. Torej bodo prišli skupaj ljudje s različnimi prepričanji in različnimi načrti. Tudi neiskrenih in "ir-mastih" bo dosti. Človeku se že vnaprej zdi, da bo to ena čudna, pisana družba.

Namen kongresa menda je, da sprejme nekakšen program in da izvoli dober in sposoben odbor, ki bo vodil to akcijo med zavezniškimi vladami za zedinjenje vseh Slovencev, to je pri ameriški, angleški in ruski vladi. Od zadnje moremo največ pričakovati, ker je slovenska, drugo pa je tudi, ker rusko ljudstvo najbolj krvavi. Ta odbor bo moral biti zelo energičen in delaven. Tudi bo moral znati poiskati si dostop do vplivnih krogov, kajti naš narod je majhen in le malo poznan.

Drugo je, da je naš narod del pogane Jugoslavije, ki je pri ruski vladi slabo zapisana in skoraj gotovo, da tudi pri ruškem ljudstvu, ker vse jugoslovanske vlade so bile zagrizene nasprotne komunizma od vsega začetka in so tudi podpirale vse protiboljševške elemente, namreč beglardiste itd. Gotovo bo torej imel ta odbor težko stališče, priti v prijateljske stike s sedanjo ruško vlado. Na sedanjo angleško vlado tudi ni dosti računati. V ameriško vlado imamo še največ zaupanja.

Dalje je en dan zborovanja za tak kongres vse premalo časa. Morali bi imeti vsaj par dni na razpolago in še bi ne bilo nič preveč, ako bi hoteli obdelati vse stvari. Seveda je v tem času težko dobiti dva ali tri dni za tako zborovanje, kajti udeležili se ga bodo gotovo večinoma taki zastopniki, ki delajo v tovarnah vojne produkcije. Ti delavci pa delajo vsak dan, v več krajih še v nedeljo in ob praznikih. Potemtakem sedaj ni pripraven čas za tak kongres, dasi je na drugi strani tako zborovanje nam potrebno.

Med Slovenci bi menda prišli kmalu do sporazuma za kakšno skupno stvar, ampak kot izgleda med Hrvati in Srbi ni bilo in menda tudi nikdar ne bo sloge. Slovenci so bili med Srbi in Hrvati vedno nekakšne krotke ovce. Tako je bilo v stari Avstriji in tako ali pa še slabše je bilo tudi v bivši Jugoslaviji, kjer so se še v parlamentu streljali. In v bodoče ne izgleda nič bolje. Boljše bi menda bilo s samimi Hrvati ali pa s samimi Srbi in s Čehi. Pa tudi z Rusi bi se Slovenci bolj razumeli, težje pa s Poljaki, Slovaki in Bolgari.

Na prihodnjem našem kongresu bi bilo treba razpravljati o vseh teh in še drugih problemih, ako hočemo, da se ustanovi spet

nekakšna nova Jugoslavija. To bi nas morale učiti vse izkušnje vsaj zadnjih 30 let. Ako se iz teh ne učimo, tedaj je vse naše delo zaman in ne bo nič hasnilo tistemu delu našega naroda, ki bo živ pod bodočo Jugoslavijo. Treba je gledati, da ne pride iz tega pod kap.

Končno je treba tudi premisliti, koliko naših ljudi bo še ostalo živih in zdravih v stari domovini. Kajti ako se ta poročila o ubijanju, nasilnih preestitvah in pogibanju vsi in o drugih groznih zatiranjih slovenskega, hrvaškega in srbskega naroda le napel resnično, moramo priti do zaključka, da bo tam ostalo živih prav malo naših ljudi, še manj pa zdravih. In pri tem moramo pomisliti, da teh morebit na deželo še ne bo tako hitro konec, ker se ni na vidiku konec vojne.

Torej vprašanje je, tudi, koliko naših ljudi bo še ostalo za bodočo Jugoslavijo. Jas ne mislim, da moramo čakati konca vsega tega s prekrizanimi rokami. Nikakor ne. Ampak vse je treba dobro premisliti. To se tiče tudi zbiranja pomoči našim ljudem v starem kraju. Ta akcija bi bila bolj uspešna in ljudje bi več dali, čeprav imajo več izgovorov, ako bi bili okrog njih in pobirali od hiše do hiše, kajti sami nasejo prineš. Drugo je, da bi se ne vtikali vmes jugoslovanski ministri, ker niso pri-ljubljeni pri splošni masi našega slovenskega naroda. To sem napisal z iskrenostjo in premišljenostjo.

Antoni Jančovič, 147.

Zabava gospodinjstvenega kluba SDD

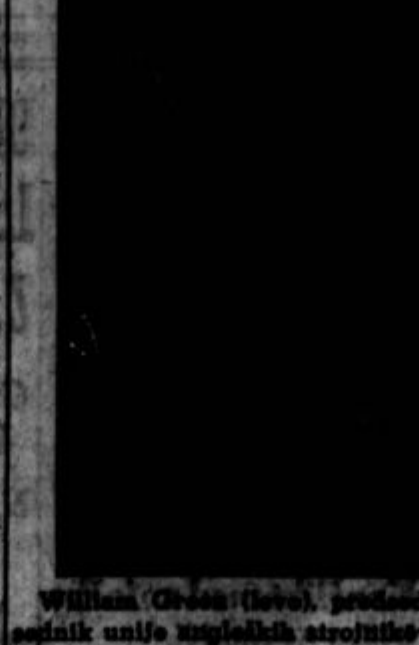
Detroit.—V nedeljo, 8. novembra, priredi gospodinjstveni klub Slovenskega delavskega doma veselo zabavo (tombulo) v Domovih prostorih na 437 S. Livernosta. Pričetek ob dveh popoldne. Vabljeni ste vsi od blizu in daleč, ker bomo imeli purane in drugo perutnino za zahvalni dan. Perutnina bo pripeljana par dni prej v Delavski dom, kjer bo potem dobil vsakdo svoje, kdor bo srečen. Gospodinjstveni odsek bo skrbel tudi za dober prigrizek in vse drugo, kar je potrebno v veselje družbi. Torej v nedeljo popoldne, 8. novembra, vsi v Delavski dom.

Polonia Kralj, 518.

S pisa

Ko sem slučajno prebiral Ameriško Domovino, sem videl, da mr. Debevc piše, da hi treba slovenskega kongresa, kot priporočila Prosveta. Kje smo? Kaj smo? Tako je od pamtveka delajo kulkavice.

Ko je v zadnji vojni Etbin Kristan navduševal Slovence po nasebinah za jugoslovansko republiko, so ga napadli Srbi in ako se pravilno spominjam, so ga tudi pobabili. Zdaj pa mr. Debevc to imenuje starokrajsko politiko v Ameriki. Ta je bila še vedno 99 procentov v Clevelandu. Izgleda, kot da bi se zopet pojavil Judež likarjot v Ameriki z zlato mošnjo. In to je žalostno.

William Gross (Ivo), predsednik ADF, in Jack Tanner, predsednik unije krogličarskih strojarstev.

Na misli mi je prišel tujni rek-pokojnega Buha. Kelikokrat je rekel: "Mi smo dober narod, le vera (rekel je "verca") nas deli." In pa ta Kazimir Zakrajšek! On pošilja okrog neke pole za-fme-nal. Pravi, naj mu pošljemo, da bo on neseh v Slovenijo po vojni. Le korajžo in naprej s slovenskim kongresom!

Marija Pogorelec.

Zahvala za presenečenje

Barberton, O.—Spodaj podpisana se morava zahvaliti našim prijateljem, ki so naju iznenadili 5. septembra in nama priredili "surprise" ob najini 30-letnici zakonskega življenja. Ko so se pripeljali v avtu do naše hiše, sem se začudila, kaj naj to pomeni, še bolj pa, ko so prišli v hišo in s sabo prinesli jedi in pi-jace ter nama voščili vse naj-boljše k najini 30-letnici zakon-skega življenja. Potem smo se prav lepo zabavali do petih zjutraj.

Vsem našim prijateljem, ki so nama priredili ta "surprise", se iz srca zahvaljujemo za to naklo-njenost in vas ne bova nikoli po-zabiti. Ob vsaki priliki bova tu-di midva pripravljena povrniti, kolikor bo v najini moči.

Mrs. in Mr. Frank Markum.

Barbičeva kolona

Cleveland.—Ta mesec, poteče že 14 let, odkar sem prišel rogo-villiti po naši metropoli z dopi-sovanjem. Takrat so me hoteli takoj zadaviti, da bi se več ne oglašil. Ampak vsi moji tedanji nasprotniki so že zdavnaj vtih-nili, jaz pa še vedno "režem in kosim", ker se še vedno dobe-čitatelji, ki žele svede nakošene trave, da jo lažje zvečijo kot pa suhoparno slamo. Danes sem prejel kar tri pisma od naših žensk, od katerih sta dve čita-teljici Prosvete. Bom torej citi-ral nekaj iz njih pisem, da bo še več ljubosumnosti od mojih "prijateljev", ki bi mi radi za-drgnili vrv od "trolej kare."

Prvo pismo je iz Chisholma, Minn., kjer stoji zapisano: "Tudi podpisana vam bom povedala kadar dobim Prosveto, da tudi jaz pogledam, ako je v njej Barbičev dopis. Tudi meni se do-padejo vsi dopisi in sicer zato, ker včasih pišete šaljivo, včasih resno, včasih pa tudi katerega okrtičate, ki je zaslužil..."

To pismo je pisala Mary Med-ved, kateri je metropola vsaj deloma znana, kajti tukaj je bila že petkrat in ima vse svoje otroke, šest po številu, v Clevel-landu. Pravi, da bi me bila ra-da aretala, ampak me ni mogla najti. Če bi mi bila poslala kar-to, bi jo že sam poiskal. Pravi, da je nekoč vprašala konduktér-ja, če je Frank Barbič, pa je re-ke, da ni. Sedaj se spominjam, da mi je to nekoč povedal, toda on je židovske narodnosti in mu nisem prav nič podoben.

Kar se tiče pogrebnišča, mra. Medved, se on nič več ne oglaš-a, tako, da bi ga bilo vredno ome-njati. Če bo kaj zanimivega, bomo že poročali, saj hoče tudi druga pisateljica izvedeti kaj o njem. Menda si vendar ne bo-šte izposojale denarja, ker lah-ko, da ga on zakopije v jarek. Saj veste, kako so "prištmani" pogrebniški. Oni pravijo: "Ček za tisoč dolarjev..." predno pokopljemo mrtvega, pa vržijo ček k njemu v jamo, češ, če boš potreboval denarja, pa ga iz-menjaj v nebesih v banki sv. Petra.

Še bolj obširno mi piše Ton-čka Skufca iz Rigbyja, Pa. (bli-zi New Castla). Ona je bila štiri mesece Clevelandčanka in pravi, da me ne pozna ter do-stavlja: "Slišala sem mnogokrat o vaši osebi in čitala marsikate-ri vaš dopis. Čitala sem tudi do-pis z dne 6. oktobra. Ne veste, kakšna radost me je obšla, ker se najde vsaj ena oseba, ki nima strahu pred "svetim očedom", ker gotovo ste le majhen greš-nik. Tudi moj mož je z vese-ljem čital tisti vaš dopis."

Tončka Skufca je prišla v Ameriko iz Knjezaka, Notranj-sko, leta 1921. Nje so polenarji dobro znani, kakor tudi to, da bi oni radi lovili naše Slovence s čokolado in bombončki. Iz nje-nega pisma se pozna, da sovraži Italijane in njih bombe. Bila je tudi v Strabanu, kamor je pri-šel Tone Grdina, da predvajal filmske slike. Oglašali so, da ne bo nobene vstopnine, toda ko je Tone razložil svojo prtljago, se je postavil pred vrata neki fant in pričel pobirati vstopnino. Če je tiste slike videl tudi moj ko-marad John Trčelj, mi ni nikdar povedal.

Ko je bila Tončka v Clevelan-du, so jo peljali tudi k "spiritu-alistom", da ji povedo bodočo-nost. Vprašala je tisto "spiritual-istino" ali "čarovnico", če bo dobila državljanski papir. "O ja, ti boš dobila tvoj citizen paper," ji je odgovorila "duhovnica". Ko je končala s svojim "spirituali-zmom", so zanj nakolektali \$14.50. Tudi ta biznis se torej izplača, dokler bodo ljudje, ki že-lejo od "duhov" izvedeti svojo bo-dočnost...

Tretje pismo pa je od čitate-lice Ameriške Domovine. Nji je nekoč povedal, da sem delal ne-kje v "kolmajni" leta 1918 in da vem to in to. Obiskal sem žensko osebo in ji povedal, da je velika pomota, ker najzadnje sem delal v prometorovu leta 1909 in končal moj majnarški poklic sredi marca v Moon Ru-nu, ne v okraju Westmorelandu. Od leta 1909 do junija 1917 sem bil stalno v Chicagu, od 13. ju-nija 1917 pa stalno pri poulični v Clevelandu. V zadeve privatne-ga značaja pa ne vtikam svoje-ga nosu.

Marsikdo od zunanjih vpraša-ko pride v Cleveland, kje stam-jem, toda jim neče nihče pove-dati. Ko me je iskala mra. Ba-nich s hčerko iz Indianapolis, se je morala poslužiti City Di-rectory za moj naslov. Da van-ne bo tako težko, naj vam po-vem, da je Muskoka (ave) in di-jansko ime. V Kanadi je tud-jezero s tem imenom. Ta ulica se nahaja v nekdanjem Notting-hamu, ki je sedaj del Clevelan-da. Pred 30 leti je bil tukaj fan-marški okraj in le tako zvan "rdeča kara", je vozila mimo Glavna trgovska ulica tukaj v East 185th st., ki vodi od Notting-ham rd. do Lake Shore blvd.

Semkaj pridete, če na Clairju vzamete poulično Clair-Nottingham ali pa Clair-Collinwood-Euclid Bea-—na pa St. Clair-E. 140-Euclid Beach. Prvi dve kari vas pripo-ljeta na East 152nd st. ali Five Points, kjer je srednja šola Col-linwood High School. Tukaj je stopite, gredite preko ceste pro-boli, kjer na vogalu dobite bu-ki vas pripelje na East 185th st. potem še šest minut po Musko-ave. in ste pri rdeči Barbičevi hiši s številko 19511. Na vogla East 185th st. in Muskoka av-je slovenski fotograf John Bu-kovnik. Če ne najdete Barbič-boste pa našli Johna Bukovni-ka v telefonski knjigi in tako bo-tudi mene našli. Moj naslov-tudi v vaški sredini Prosveti me glavnimi odborniki. To omenja-radi tega, ker se je že večer-godilo, da me je kdo iskal—tudi Filip Godina—pa me ni našel.

Mojim ljubosumnemžem se to album. Ne morem pomagati in imajo čitatelji Prosvete na-moje dopise. Če bi jaz tega vedel, bi ne pisal. Ljudem pa treba dati to, kar imajo radi, pa tistih suhoparnih in teš-prebavnih klobas. Sicer nima Paula Reverja, da bi zame a-tiral, vendar pa bi pridem ne-terim ljudem v želodec, ali v-basati me ne morejo, ker s-pretežak za prebavo. Zaveda-se pa, da sem vam zunanjim pe-cej dolžan in zato sem vam-uhulgo. Your "warrior" in Slo-venske metropolis. How you like it?

Frank Barbič

Podpira slovenski kongres
Elizabeth M. J.—Kot član b-šega Jugoslovanskega repu-blikanskega združenja mislim, je dolžnost, da se oglašim-jaz in nekaj povem tistim, ki toliko zanimajo in spodbujajo tisti "milijondolarski" (\$80,000) sklad JRZ. Največ kritizirajo-ki, ki niso dali nič ali pa le ma-no vsotico—10 ali 25 centov-mo, toliko, da lahko pravijo, so "darovali".

Vsak član ali darovalec biv-ega Jugoslovanskega republi-kega združenja je dobro ved-da se je denar pobiral za po-litične stvari: za osvobodjenje v-venškega naroda izpod nem-okovane pete in za ustanovit-jugoslovanske republike. Ti denar JRZ ni bil nabran ali ro-van za kakšno pomožno ak-cijo, za pomoč v denarju ali bla-slovenskim družinam, dasi je lo tudi nekaj poslanega v bla-sli živeti.

Čital sem v Prosveti pred kaj tedni, da se je par oseb e-regnilo, kam je šel tisti sklad JRZ, in če je še kaj tistega s-arja, naj se odda ali daruje-jugoslovansko pomožno ak-cijo. Tisti denar bo porabljen za po-litično stvar, za katero je bil t-menjen.

Kot redni član bivšega JRZ prispevatelj \$34 za njegovo o-bro idejo želim, da Slovena-narodna podpora jednota in-jugoslovanska socialistična zve-zotročita preostali denar JRZ v
(Dalje na 2. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 26. oktobra 1922)
Domake vesti. V Hiatvill-Kana, se je smrtno ponesre-Geo. Zibert, član SNPJ, ko-vozil premog.
Delavske vesti. V Portlan-Oreg., so aretirali 550 delav-cilanon IWW.
Inozemstvo. Nemčija st-pred veliko finančno krizo in-tanto je strah.
Sovjetska Rusija. Ukrajina-Gruzinska, sta tudi povab- na dardaneško konferenco.

Od leve na desno: James F. Byrnes, nabornik odbora za stabilizacijo ekonomije, Harry L. Hop-kins in Lewis Douglas.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

Spetembe v hrvaški vladi

Binski radio navaja v svojih poročilih za domače poslušalce, da je 7. oktobra, po kateri je bil dne 7. oktobra, datirano general Laksa, načelnik generalnega štaba ustaskih in oboroženih sil, na svojo lastno zahtevo odstopil. Poglavitnik "Neodvisne" je na njegovo mesto postavil generala Prpiča.

Za dan popreje je javila rimsko radioodlaga v italijanski, ki je takozvani "marja" Slav. Kvaternik odstopil iz zdravstvenih razlogov in da je njegovo mesto prevzel osebno poglavnik Pavelić.

Jugoslovanske radioodlaga v Meksiku

Veza naših kolonij v Meksiku pod imenom "Svobodna Jugoslavija" priredila dne 17. in 21. septembra dve radioodlagi v Meksiku, v katerih so izključno govorili o odporu našega naroda njegovi borbi proti tlačitelju. Na programu so bila tudi navajanja naših narodnih pesni. Obe prireditvi sta vzbudili veliko pozornost—govore celo o programu, da bi se javno izdal simbol seznanila z našimi nameni. Prireditvi so prisostvovali poslanik čehoslovanske vlade dr. Karol Vendel in general Alfonso Hernandez. Meksiko časopisje je posvetilo prireditvi veliko pozornost.

V ... —

iz tuzinjske domovine

Wiener Tagblatt poroča, da je na Hrvaškem izšel zahtevan izjavljanje, ki odločeno izgubi pravico do hrvaške državljanstva vsakdo, ki bo razlogov rase, bodisi iz razlogov zapusti o. Obenem z njim izgube narodnosti tudi vsi člani vseh rodbine, tudi oni, ki so v domovini.

maische Zeitung Kroatien dne 3. septembra, da sta železniški postaji v Jastrebnici in Spačve (obe v neposredni bližini Zagreba) osvojeni od upornikov.

hrvaški minister poljedelstva dredi maksimalne cene za žito v Zagrebu: 6 kun liter, 9 do 11 kun pri trn na debelo, 11 do 12 kun prodaji na drobno.

telju, da se izvede pravična delitev žita, je prisojeno me- vsakomur 4.200 kg moke. imese približno 140 gramov na dan. Hrvaška direk- prehrano izraža upanje, da mogla naknadno razdeliti še eno kilo pšenične moke na osebo (140 gramov sta dva žitna kosčka kruha).

Opelje je mestni poglavar poveljal prodajo konjskega ob četrtkih in petkih. arava javlja iz Budimpešte: V je prišlo 3000 sirot iz Prebivalstvo v Sisku je slo sirote v stanju najskraj- izčrpanosti. Med njimi je 200 otrok najnežnejše sta-

V ... —
nimive izjave londonskega radia o Jugoslaviji
London, 10. oktobra (Radio- jemna služba). — Vsi zločin- ki so zakrivali v tej vojni u- in druga hudodelstva, bo- kaznovani kakor zaslužijo. in seznani oseb, ki bodo ovane se že delajo. Poleg rniških sovražnikov našega da bodi kaznovani tudi vsi domači izrodki in izdajalci. anganje in sodelovanje pri nosti zasluži isto kazni.

Bosne, Hercegovine in Slavoni- je, ker jim ne more več jamčiti za življenje.

V preteklem letu je Hitler re- zal Jugoslavijo na majhne koš- ke, zdaj pa nam naenkrat ob- ljubljaja načrte, za neko veliko podonavsko federacijo, v katero bi zmašili nove marionetne drža- vice, ki jih zdaj snuje. Hotel bi povečati število svojih igračk v upanju, da ma bodo mogle pri- nesti večjo korist.

Lani je Nemčija snovala svo- je meje tam nekje okoli Indij- skega Gangesa, zdaj pa jim bo kar naenkrat zadostovala meja na Savi — a tudi to si bodo mo- rali najprej zagotoviti.

VOJNI ZLOČINI BODO KAZ- NOVANI

Velna izjava dr. Miha Kreka, podpredsednika jugoslovanske vlade v Londonu

London, 11. okt. (Radioprem- na služba). — Dr. Miha Krek je govoril o vojnih zločinih in o kaznovanju krivcev. Sklicujoč se na izjave Roosevelta in Chur- chilla, je izjavil, da bodo vsi hu- dodelci kaznovani, najbolj pa oni, ki izvajajo organizirano zo- ločinsko tlačjenje širokih ljudskih mas.

Kolovodje in hlapci, povzroči- telji in izvrševalci množstven- nih zločinov se bodo morali za- govarjati pred posebnimi sodišči in bodo nosili vso odgovornost za svoja dejanja.

Nemci in Italijani, katere bo- do poedini člani Združenih na- rodov pozvali pred sodišče, bodo morali biti izročeni, kajti prej ne bomo odložili orožja, predno ne bo pravici zadosteno.

Grozne krivice, katere je po- vzročil barbarski način bojeva- nja, morajo biti najstrožje kaz- novane, da se ne bi nikdar več ponovile. Barbarska starih ve- kov blede pred tem organizira- nim mučenjem naroda. Vsi vo- dje Združenih narodov so ena- ko obsodili te zločine.

Zapomnite si in zapišite ime- na vseh onih, ki v vaseh in voj- nih poveljstvih kršijo zakone človečnosti. Zapisali krivcev naj bodo čim popolnejši in toč- nejši. To je težak posel, toda potreben, kajti čim več podro- bnosti boste zbrali o zločinih in o tem, kako so bili izvedeni, tem lažje, popolnejše in vsestransko bo delovanja pravica.

Vsaka krivica zahteva kazni. Ne bo dolgotrajnih razprav in go- stobesedne obrambe. Na r o d, mednarodno sodišče in vojni sod bodo poslovali hitro in uspešno. Pravica bo naše zadoščenje.

Ti kazenski ukrepi so potreb- ni, da postavimo temelje bodoče- mu miru. Pozivamo ves narod, da se čim resneje loti zbiranja dokaznega materiala.

Potujčevanje Slovencev na Stajerskem

Jugoslovanska vlada v Londonu je pred kratkim prejela pre- ko Švice naslednje podatke o po- nemčevanju slovenskega prebi-

valstva na Stajerskem. Prinesel jih je s seboj švicarski držav- ljan, ki dobro pozna razmere v Ptujju. Gre za starejše vesti, ki izvirajo iz prvih časov nemške- ga tlačjenja.

"Takoj po svojem prihodu so Nemci izgnali vse značilne slo- venske osebnosti, one pa, kate- rim so dovolili ostati v ptuj- skem okraju, so prisilili, da po- aljejo svoje otroke v nemške šole.

Skrbno so začeli raziskovati rodbinske zveze vseh tamošnjih Slovencev in obdelovati vse one, ki so kakorkoli v sorodstvu z osebami nemške narodnosti. Slo- venci, ki imajo nemško zvenečo rodbinsko ime, prisilijo, da se vpišejo v nemške organizacije in se javljajo med takozvane "Volksdeutsche".

Slične zahteve stavijo tudi Slovincem, katerih žene so Nemke. Vse kulturne spomeni- ke so uničili in sicer s toliko do- slednostjo, da so na ptujskem pokopališču porušili vse nagrob- ne spomenike, ki nosijo sloven- ske napise."

Pristaši hrvaške kmečke stranke v boju s Paveličevimi fašisti

London, 14. okt. (ONA). — Ju- goslovanska vlada je danes izja- vila, da so jugosl. četniki v teku meseca septembra vrgli iz tira 46 vlakov na Hrvaškem in tri v Banatu.

Močni upor hrvaškega naroda je izbruhnil s podvojen silo po preuredbi vlade "Neodvisne Hr- vaške", katero so nacisti izsilili s hudim pritiskom. Odstavke so zadele tudi vojaško vodstvo in policijo. Hrvaška vlada uteme- ljuje te ukrepe s tem, da doseda- nja vlada ni bila dovolj energič- na, da bi uspešno skrbela za jav- ni red in mir.

Jugoslovanska vlada v Londonu poroča, da je Ivan Perner, znani narodni poslanec hrvaške kmečke stranke (o katerem so pred kratkim trdili, da je bil in- terniran), zbral okoli 4000 oboro- ženih kmetov in da zdaj z njimi drži Zgorje. Število teh upo- rnikov dnevno narašča. Do sedaj so odbili že več ustaških napadov na osvobodeno ozemlje.

Osišču je sicer uspelo vpostavi- ti promet na železniški progi Zagreb-Belgrad, ki je bil že po- novno prekinjen, toda nemške čete morajo stražiti vso progo od začetka do konca in so morale zgraditi vzdolž proge gnezda strojnih pušk, tako nameščena, da s svojim ognjem ščitijo daljše predele proge.

Vpliv dr. Vladimira Mačka, načelnika hrvaške kmečke stranke, stalno narašča, ker je razvoj dogodkov pokazal, da se ni zmo- til, ko je odbil vse nacistične po- nudbe za sodelovanje z nacisti.

(Do zdaj še ni nobenih podro- bnosti o tem, kako se je začel in razvijal ta organizirani odpor proti Paveličevi vladi, a vse ka- že, da je položaj resen. Zadrž- vati z Balkana že govore o ne- rarih. Nemški radio je poročal, čeraj, da je nova Paveličeva vlada prisegla zvestobo in se za- kletla, da bo vlada "po ustaških principih".

Nemški tednik na Hrvaškem, Neue Ordnung, poroča, da so bili gerilski bojevniki v gozdovih Kozare planine izvrstno organi- zirani, da so izdelovali sami svo- jo municijo in da so imeli celo svoj lasten časopis.)

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

vi politični organizaciji, ki bo ustanovljena na slovenskem kon- gresu v Clevelandu 8. decembra.

Glede slovenskega kongresa naj rečem toliko, da ne verja- mem, da bi bil zmožen kaj do- brega ukreniti samo na enodnev- nem zborovanju. Potrebno bi bi- lo najmanj dva ali tri dni. Poli- tična organizacija ameriških Slo- vencev je nujno potrebna za re- šitev slovenskega ljudstva in sploh vseh Jugoslovancev izpod hudicevih krempljev italijanskih fašistov, nemških nacijs in Ma- džarov, ki bi radi naš slovenski narod zbrisali z zemljevida in ga razprskali po svetu.

Kakor se vidi, se v ameriškem časopisu kaj malo piše o gro- zodejstvih italijanskih fašistov na Slovenskem. Ta nova organi- zacija, ki bo ustanovljena na cle- velandskem zboru, naj bi razpo- slala na tisoče tiskovin med Ame- ričane in posebno seznanila ame- riški tisk o Slovincih in kako nacistični pobijajo in more slo- vensko civilno prebivalstvo in požigajo vasi.

Kakor hitro bo organiziran novi odbor nove politične organi- zacije za osvobodjenje vseh Slo- vencev in Jugoslovancev, naj de- luje, da bo v novi Jugoslaviji or- ganizirana demokratska vlada, in sicer ne takšna z visokimi ci- lindri in kraljevskimi plačami in nič dela. Jaz sem pripravljen prispevati najmanj pet dolarjev in upam, da bo tudi tisoče dru- gih Slovencev pripravljenih pri- spevati za politično agitacijo za osvobodjenje Slovencev v stari domovini.

Naj bi se zopet tiskala revija kot leta 1918, v kateri naj bi bila tudi imena darovalcev. Ali pa naj bi se tiskala spominska knji- ga, kot je sugestiral brat J. Ir- man iz Akrona s imeni daro- valcev za politično in za pomoč- no akcijo, toda za vsako posebej v reviji ali knjiži.

Nič bi ne bilo napačnega, če bi JPO-SS razposlal nabiralce, tega sklada, kot tudi za politično osvobodjenje, potrdilne knjižice s potrdili za vse one, ki darujejo dolar ali več v je ali drugi sklad. Potrdilo naj bi imelo sliko trepe- če slovenske ali jugoslovanske družine. Jaz sem nekaj takega sugestiral že pred meseci in mi- silim, da bi se izplačalo.

Obilo sreče jugoslovanskemu kongresu! Živela svobodna Slo- venija v okviru svobodne Jugo- slavije z demokratskimi ideja- mi in demokratsko vlado!

Andrew Sprenger, 756.

Tako govore naciji

Kaj pa Španija?

Kadarkoli nam bo mogoče pri- hraniti nemškemu narodu preli- vanje krvi, celo ako bi se nam bilo treba odpovedati kakšni za- htevi naših lastnih interesov, je samo po sebi umevno, da ne bo- mo nikdar prodajali tujim inte- resom nemške krvi. Nikoli ne bomo izročili tujim zapletljajem nemškega naroda, njegovih mož in sinov.

(Adolf Hitler, Reichstag, 21. 5. 1935.)

Nacistični barbari na oljnim polju pri Majkopu na Kavkazu, ka- tero so Rusji popolnoma uničili pred umikom. Slika še kaže črne oblake dima od gorečega olja.

Hrvaški odpor

(Znani angleški časopis Free Europe, ki izhaja v Londonu, prišaša v števi s temi poročili iz Hrvaške naslednja razmo- trivanja o splošnem odporu Hrvatov. Članek je napisal jugoslovanski častnik Mato Vučetić.)

Ko je osište zasedlo jugoslo- vansko ozemlje, je bil položaj za hrvaški narod silno dramatičen, ker sta se dve imperialistični si- li, Madžarska in Italija, polako- rnili njegove zemlje. Italijani so si vzeli levji delež, večji del Dalmacije, vse dalmatinske oto- ke, reški okraj in velik del sever- ne hrvaške obale. Ostalo dalmat- insko obalo, katero so nominal- no prepustili hrvaški državi, pa so vojaško zasedli.

Madžarska pa je anektirala dvojico jugoslovanskih oblasti, med njimi tudi Medmurje, kate- rega prebivalstvo je izključno hrvaško.

Nemci pa so se namestili v Za- grebu, hrvaški prestolnici, in se tam vedejo, ko da so gospodarji vsega ozemlja. Ante Pavelić in njegovi ustaši so njihovi hlapci, katerim so obljubili, da bodo po vojni "osvobodili" italijanskega vmešavanja hrvaške okraje na Jadranu.

Mussolini seveda ne zaupa Hi- tlerju in si je izmislil takozvani "italijanski življenjski prostor", da bi se zavaroval proti nemške- mu zaokroževanju in prodiranju. V italijanski življenjski prostor naj bi stopile naslednje sile: po- večana Madžarska, Hrvaška, Cr- na gora, Albanija in Grška, ki bi bile vse podrejene vodstvu iz Rima. Na žalost pa Rim svojim hlapcem ne more nuditi nobene odškodnine, ker je preveč slabo- ten in siromaken, da bi svoje partnerje nagradil.

Hrvaški kmetje ta položaj do- bro razumejo. Oni vedo, da je njihov resnični in največji so- vražnik Nemčija in da bi njena zmaga napravila konec tako hr- vaški, kakor jugoslovanski svo- bodi.

Jasno jim je, da je Italija kljub vsem visokoletehim rimskim na- čertom le drugorzredna, Nemci- ji podrejena in pokorna sila.

Ne dvomijo o tem, da bo Pale- lič hrvaškemu narodu le v pogu- bo, ker ga bo Mussolini prodal Hitlerju, kadarkoli bo Hitler od- ločil, da je prišel čas, da očisti Zagreb italijanskega vpliva. Vr- hu vsega tega pa so Hrvati že od nekdaj sovražni tako Italiji- nom, kakor Nemcem, a Pavelić je vsekakor v službi enega teh dveh osvobodilcev.

Glavni vzrok, da se hrvaški narod upira svojim tlačiteljem in izdajalcu Paveliću, pa je nje- gova vdanost idejam demokraci- je, izhajajoče iz njegovega poli- tičnega razvoja in njegove zgo- dovinne tradicije.

Vodja hrvaškega naroda je dr. Vlado Maček, ki je leta 1928 po- stal predsednik hrvaške kmečke stranke kot naslednik pokojnega Stjepana Radića.

Nemcem je bilo to seveda zna- no. Zato so takoj po zasedbi Hr- vaške napeli vse svoje sile, da pridobijo dr. Mačka za sebe in za "sodelovanje". Dr. Maček pa je vse te ponudbe odbil, nakar so ga Nemci internirali. Zdaj se nahaja v Kupincu pod najstro- žim nadzorstvom u s t a k e p o-

Laški list o položaju na Hrvaškem

(Že dalj časa se širijo govori- ce, da vlada na Hrvaškem med Nemci in Italijani odkrito rivali- ziranje za odločilni vpliv. Iz na- slednjega članka je videti, da Lahom zelo diši hrvaško ozem- lje zaradi njegove gospodarske in političnostrategične važnosti. Isto velja brez dvoma tudi za Nemce, tako da se bo na Hrva- škem brez dvoma še poostril razpor, ki že zdaj vlada med partnerji osišča v Sloveniji.)

Corriere della Sera je pred kratkim prinesel članek laškega publicista, Indira Montanellija, o Paveličevi Hrvaški, v katerem najprej opisuje vojaški položaj na tem ozemlju. Videti je, da je tudi Paveličeva Hrvaška bojišče, na katerem se odigravajo nepre- stani boji.

"Na vseh važnejših železni- ških postajah na progi Zagreb- Belgrad so nemški častniki po- veljniki kolodvorov in nadzoru- jejo promet. Vzdolž proge so nepretrgane vrste "Blockhau- sov", v katerih so nastanjeni nemške čete. Ponekod so na hr- vaškem ozemlju prideleni nem- škim četam tudi hrvaški voja- ki, na srbskem ozemlju pa četniki Nedićeve vlade. Nemški častni- ki, poveljniki železniških postaj morajo skrbeti za red na vsej progi."

Montanelli zatrjuje v svojem članku, da je reka Drina meja med katoliškim in pravoslavnim prebivalstvom. Tam ima Italija interese največje važnosti, kajti Bosna tvori vrata italijanske hi- le. V razgovoru z Montanelli- jem je Pavelić baje izjavil: "Dri- na je naša sveta meja. O njej se ne bomo pogajali."

O gospodarstvu piše Monta- nelli: Hrvaška je bogata zemlja, zelo bogata po svojih zmžno- stih.

Poljedelstvo razpolaga na Hr- vaškem s tremi milijoni hektar-jev obdelane zemlje, na kateri pridelujejo 45 milijonov kvinta- lov žita. Mogla pa bi obdelati še več, vsega skupaj najmanj pet milijonov hektarjev rodo- vitne zemlje.

Živinoraja.—Na Hrvaškem je pol milijona konj, dva milijona goveje živine in 12 milijonov drobne živine.

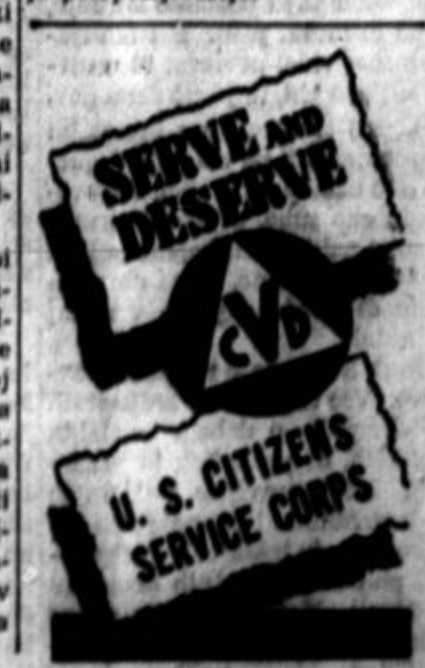
Prebivalstvo.—Sedem milijo- nov. V Bosni bi bilo kaj lahko organizirati močno italohrvaško industrijo.

Gospod.—Največje bogastvo te zemlje so gozdovi. Investicije v gozdni industriji presegajo več milijard kun. To bogastvo lesa bi zadostovalo in celo za izvoz bi bile razpoložljive precejšnje količine.

Rude.—Bosna je tudi zelo bo- gata na premogu, železu in bak- situ. Za eksploatacijo vsega tega bogastva pa so neobhodno po- trebni strokovnjaki in kapital. Kot garant hrvaške neodvisno- sti je Italija pozvana, da sodelu- je v tej organizaciji.

Videl sem, kako Italijani de- lajo v Zagrebu. Zelo so diskret- ni in nikdo ne bo trdil, da je njihovo poslanstvo nekakšno mi- nistrstvo s stotinami in stotinami nastavljenosti. Le nekaj duca- tov sposobnih ljudi dela tam od jutra do mraka.

Drugod na hrvaškem ozemlju je precej Italijanov, ki v unifor- mi vršijo svoj posel v interesu Hrvaške. Vse kar sem videl, mi je pokazalo, da vsakdo, ki na Hrvaškem predstavlja italijan- sko politiko, dela s kar največ- jo potrpežljivostjo.

DOLGA ROKA

S. M. GARDENHIRE

(Se nadaljuje.)

"Ali mu morete pomagati?"
"Upam, ker sicer bi ne bil tu. Vi vendar veste, da se ne prigradi slučaj, ki bi si ga ne upal rešiti. Seveda blodim zdaj še vedno po temi, kajti ta slučaj spada, čeprav je bil tako premeteno izvršen, tako zelo v sfero navadnega pustolovstva, da pridejo lahko vsi tu in inozemski sleparji kot storilci v poštev. Najbrže si ga je izmislil kak premetenec ter prepustil izvršitev svojim pomočnikom, kajti razločuje se od navadnih sleparij ravno v sled svoje spretnosti taktike — v vsakem dolgotrajnem je namreč nekoliko Napoleona. To pa je zopet enkrat slučaj, pri katerem nam more policija zelo mnogo pomagati, ker nedvomno pozna mnogo onih temnih eksistenc, posebno specialistov v poštnih zločinih."

"Ali ste že stopili v zvezo s policijo?"
"Danes popoldne sem govoril s kriminalnim ravnateljem, ki je bil ves iz sebe in mi je žal dal le nekatere površine in nezadostne podatke. Smatram torej za najboljšje, da se obrnem direktno na poslanika, eventualno tudi na njeno ekselenco, če si je že zopet dovolj opomogla, da naju bo mogla sprejeti. Jaz pravim izrecno naju, kajti nameravam tudi vas s seboj vzeti."

"Čim bolj razmišljam o stvari," sem odgovoril, "tem bolj moram ceniti bistroumnost onih banditov. Kako ženalen trik, polskati svoje žrtve v krogih diplomacije, kjer se s takim narčtom doseže vedno svoj cilj!"

"Popolnoma moje mnenje," je potrdil Connors. "In česar ne vidi premetenec, to vidi včasih otrok v svoji domišljiji."

"Hvala lepa za poklon," sem suhoparno pristavil. "Kaj ste torej najprvo sklenili?"
"Obisk v najvišjih krogih. Valed tega morate tudi vi obleči salonsko obleko. Jaz takoj polijem po voz in vas bom tu pričakoval."

Hitro sem šel v svojo sobo, ki je bila na drugem koncu hodnika, da se oblečem v galo.
"Vi izvrstno izgledate," je z odobravanjem pripomnil Connors, ko sem malo nato stal pred njim v fraku, ki mi je izborni pristojal.

"Zdaj pa naprej, voz že čaka."

"Tako! Torej: 'V boj, v boj!'" sem zapel, ga zaupljivo pogledal ter pomežiknil. "Čudna lovska obleka! Čakava na plemenito zver ter se pokaže vsemu svetu kot dva salonska leva, ki se hočeta seveda udeležiti tudi slavnosti 28. tega meseca."

"Zdaj hočem predvsem rekognoscirati teren," je odgovoril Connors ter se tudi smejal. "Vsaj vendar niti ne vem, kje naj iščem naše gospode sleparje. Salonsko obleko sem si izbral, da se ne bom preveč razločeval med gosti poslanikovimi in da bom mogel tem lažje opazovati."

Kmalu sva se pripeljala do palače poslanstva, veliko, mogočno poslopje, ki je skoraj delalo vtisk, kakor bi v njem odsevala ona pritožnost, ki se je polastila njegovih stanovalcev valed one sleparije. Skozj velike zrcelaste šipe je odsevala le motna luč in okoli visokih stebrov mogočnega portala je velika tema ustvarjala žalno draperijo, iz katere so gledali veliki kandelabri kot motno se svitlikajoče iskrice.

Slavnostno oblečen sluga je sprejel najini posetnici ter naju peljal v sprejemnico, ki je bila z izbrano eleganco opremljena, kjer sva morala nekaj časa čakati, da naju je naznanil poslaniku. Ta naju je sprejel v neki postranski sobi v prvem nadstropju.

Poslanik je bil vidno razburjen in raztresen, kajti pogledal me je le mimogrede in brez vsakega izraza v očeh. Ko me je Connors pred-

stavil, mi je podal svojo upadlo roko; mojega spremljevalca pa je pozdravil očividno olajšan.

"Moj ljubi mr. Connors, kako se veselim, da vas zopet vidim, in kako žal mi je, da se mora to zgoditi pri tako žalostnih razmerah. Mislite si, že dalj časa se mi je nekako nedoločno doždevalo, kakor da bom kmalu rabil vašo pomoč, toda nikdar se mi ni niti sanjalo, da bo šlo za tako zadevo. Če se vam posreči nas rešiti, nam pomagati — tedaj bom vedno vaš dolžnik."

Ne samo te besede so dokazovale, kako zelo je pretreseno duševno ravnotežje tega lepega, elegantnega moža, tudi zardelo lice, trudne, neprespane oči in razmršeni lasje so se tako zelo razločevali od korektnosti njegove zunanjosti, ki je pri normalnih razmerah nedvomno brez vsake napake, da se je v tem trenutku le težko razlikoval od kateregakoli navadnega državljana svoje domovine.

Razjedajoč nemir ga je gonil z enega mesta na drugega, in z nemirnimi koraki je meril sobo, dočim sva midva na njegovo povabilo sedla. Connors me je gledal, kakor bi hotel uganiti moje misli, na kar se je mirno obrnil proti poslaniku: "Popolnoma razumem, v kako težki situaciji ste..."

"Bojim se, da ne popolnoma," je odgovoril poslanik. "Vsaj vi niti ne veste, kako nezaupljivo opazujejo v tej deželi vsak moj korak. Čudni odnosi! Združenih držav napram generalnemu gubernmentu prav posebno otežujejo moje stališče, kajti vsak član kongresa in vsak vladni uradnik mi more povzročiti resne neprijetnosti. Niti enemu se ne morem zaupati — brez orožja, z zvezanimi rokami stojim tu. Prisileparjene zneske bi pač lahko nadomestil in imam tudi trdno voljo, to storiti. Ker sta pa moja oseba in moja služba nerazločljivo zvezani, bi lahko tak moj korak razlagali kot priznanje nekake skrivide. V uradnem oziru ne sme biti niti najmanjše zveze med mojo osebo in ono sleparijo. Kaj naj torej storim?"

"Kar se tiče mojega delovanja, seveda ne pride vpovest vala namera, da povrnem vso škodo," je odgovoril Connors. "Moja naloga je, vam na drug način pomagati."

"Seveda, ljubi prijatelj, seveda! Toda kako?"

"To je meni samemu zazdaj še nejasno," je odgovoril Connors. "Predvsem moram konstatirati dejanski položaj ter polskati storilce; na to moremo šele ukreniti nadaljnje korake. Zdaj hodimo še vedno v temi."

"Oh," je vzkliknil poslanik, "najhujšega vam niti povedal še nisem. Jaz poznam hudodelca."

"S tem smo seveda napravili velik korak naprej," je rekel Connors, ne da bi bil le nekoliko iznenađen. "Zdi se, da so vaši agenti dobro in premišljeno začeli svoje delo, kajti poštni ravnatelj mi ni ničesar povedal o tem odkritju."

"Za to diskrecije sem mu prav iz arca hvaležen," je vzdihnil poslanik.

"Ali so sleparja aretirali?"

"Ne, in če ne bo vložena nobena tožba, se to tudi ne bo zgodilo. Mi moramo pa z ozirom na javen škandal vse sile napeti, da preprečimo eventualen proces."

"Predvsem moramo dognati osebo ali osebe, ki so pri omenjenem poštnem oddelku sprejemali pošiljavo," je menil Connors.

"Najbrže so bili storilci v zvezi s poštnimi uradniki. Jaz sem že govoril z ravnateljem o tej možnosti, vendar pa je bil zelo malobeseden. Ker pa so — kakor pravite — sleparja že zasledili, tedaj bo pač mogoče tudi omenjene zveze odkriti."

(Se nadaljuje.)

V džunglah belega slona

Doživljaji in vtisi s pohodov po
notranjosti Zaprane Indije

Ing. Ferdo Lupša

(Nadaljevanje.)

Njih hrana je gorski riž, bambusovo zrnje, korusa, gozdno sadje, krompirju podobno korenje, med in lovski plen. Pri teh ljudih sem videl prvokrat tudi divji riž, kao phi, to je riž demonov.

Ogenj si narejajo s kreslinim kamenjem ali pa tako, da drgnejo dve bambusovi palici, eno svežo in eno suho, drugo ob drugo, v suho paličico vtaknjeno kosček suhe lesne volne, ki se ob močnem drgnjenju užge že v nekaj minutah.

Muh So poznajo različne pravljice. Vse te govore o božanstvih in demonih, o dobrih in slabih duhovih, o prednikih in pradedkih. Neka pravljica trdi, da so njih predniki živeli nekje na severu, kjer je tekla velikanova reka, polna budomusnih demonov in živali. Najbrže mislijo s tem reko Mekong in deželo Junan ali pa Tibet. Mrličje pokopavajo v

pragozdu brez posebnih ceremonij. Starost spoštujejo.

Doznan sem, da časte razna božanstva, posebno pa duhovne prednikov, katerim tudi redno darujejo na posebnem oltarju ali pa na grobovih pokopanih mrličev. Oltar imajo navadno v gozdu v majhni, za duhove posebej postavljeni uti. V bližini in gromu in sploh v naravnih pojavih vidijo silo božanstev.

Pravljice in zunanost teh ljudi so mi vzbujale domnevo, da so to ostanki kakkega iz severnih krajev notranje Azije valed evolucije pregnanega in razkropljenega plemena.

Muh So menjajo večkrat svoja bivališča. Vzroki za to so zlasti bolezni, pomanjkanje hrane, neprijazni demoni, volja božanstev ali kaj sličnega.

Bolezni pomore dostikrat cele skupine, in siamska vlada se ne ni potrudila, da bi storila kaj za obstoj teh in drugih po govorju raztresenih preostankov izumirajočih človeških plemen. Siamska vlada od njih ničesar ne zahteva, a jim tudi ničesar ne nudi. Naši potomci bodo morali o tem in sorodnih plemenih Zaprane Indije samo še čitati, ker jih je od leta do leta manj,

ako se ne bo o pravem času kaj storilo, da se ohranijo.

Čijengraj in prazgodovinske najdbe

Po menjajočih se prizorih skozi rodovitno valovito pokrajino, kjer se je vrstila naselbina za naselbino, je dospela po zaprtem in močno izhojeni cesti moja karavana v Čijengraj, najvažnejše križišče za karavanski promet na vse strani Zaprane Indije.

Čijengraj ima mestni značaj s štiri do pet metrov visokim starim trdnjaskim obzidjem, ki pa deloma že razpada. Tu je sedež siamskega guvernerja. Mesto je značno, sicer pa pristno azijsko-orientalsko. Idilično urejene lesene hiše zakrivajo bujni vrtovi sadnega drevja. Med njimi je tudi nekaj modernih zidanih stavb, ki kaže z zunanjo obliko celotno sliko, ker niso v skladu z romantičnim ozadjem te prirode.

Razvaline templjev, ki se še vidijo v bližnji okolici, in ohranjen budhistovski svetišča v mestu samem pričajo o nekdanjem sijaju tega mesta, ki je bilo pred stoletji prestolnica čao-luangov. Pa tudi zgodovina prča, da se je to mesto večkrat dvigalo v pomembnem zmagovalstvu nad sosed-

nimi državami. Laotska dinastija, ki je zadnja vladala v Čijengraju, je propadla. Njeni potomci so se kot navadni Laoti porazgubili med narodom. Danes je Čijengraj važna siamska točka proti severnim deželam Šanov in Sibsang-Pana, onstran Mekonga. Število prebivalcev ni veliko, ima pa prostora za več ko 100.000 ljudi.

Guverner je bil iz Bangkoka uradno obveščen o mojem prihodu in me je pričakoval že nekaj dni. Bival sem v moderno opremljenem poslopju društva "divjih tigrov". Z veseljem sem spominjam lepih dni, ki sem jih prežival med obzidjem te starodavne laotske prestolnice.

Na zahodni strani mesta teče reka Mekong, ki se izliva kakor vsi potoki, ki smo jih zadnje čase videli, v reko Mekong.

Ob pobočju gorovja, ki se je raztezalo proti zahodu, sem našel na razne prazgodovinske ostanke. Takrat nisem utegnil, pa tudi sredstev nisem imel, da bi se lotil izkopavanja teh važnih preostankov. Ko sem se leto dni kasneje zopet odpravil v te kraje, sem dvignil iz diluvialne plasti okostje prazgodovinskega slona, ki se razlikuje od današnjega zlasti v zobovju. Pri podrobnih preiskavi te zemlje sem v okolici izsledil tudi okostje rinocerosa (neke vrste hippopotamus). Ob reki Mekong sem izkopal morda v isto dobo spadajoči človeški okostnjak, čigar lobanja ima opičji lobanji podobno obliko in nenačadno močne čeljusti. Ni dvoma, da je to lobanja človeka, še na zelo nizki stopnji razvoja. Pri nadaljnjem iskanju ob tej reki sem našel na nekaj, kar je bilo podobno staremu ognjišču, vendar ni bilo nikjer videti ne pepela, ne oglja. Blizu tega ognjišča so ležale kosti raznih živali, med katerimi je bilo nekaj takih, ki so bile videti obdelane in so najbrž služile tedanjemu človeku za orodje.

Veliko okostnjakov leži še danes ondi zakopanih in čakajo, da

pride kdo, da jih zbere in uporabi za znanstveno gradivo.

Ob Mekongu

Prišel sem v Čijengraj. To je majhno staro mestce iz zgodovinske preteklosti ob Mekongu na skrajni točki siamske severne meje.

Stal sem na divjem obrežju reke in jo občudoval dolgo časa. Že več let sem gojil v srcu željo, da vidim njeno romantiko, o kateri govore pravljice nekaterih azijskih narodov. Usoda mi je bila mila, videl sem jo, kraljico voda Zaprane Indije. Le malo je na svetu veletokov, ki imajo v območju svojih dotokov še toliko zagonetk, kolikor jih ima Mekong. Kar je Jangtsiang Kitajcem, Ganges Indijcem, Nil Egipčanom, Menam Čao Pija Siamcem, to je Mekong različnim plemenom v območju svojih dotokov. Tu so se vršili važni zgodovinski dogodki, ki nam o njih evropski znanstveniki ne nudijo izvirnih podatkov, ki jih pa omenja in uvaža zgodovina Kitajcev, Burmancev, Laotov, Šanov in Siamcev. Nešteto krat so se tu v prazgodovinski dobi vršili pohodi bojovitih srednjeazijskih plemen, ki so izpodirali prve črnokožne lastnike te zemlje, o katerih je ostalo le malo ali skoraj nič sledov.

Zagonetka je še vedno vse življenje ob zgornjem in srednjem toku Mekonga. Ne vemo, ne kje in kako izvira, ne kakšna je njegova pot, noben evropski raziskovalec nam tega doslej še ni povedal. Samo Kitajec Tsao Čung Ta, ki je živel v tretjem stoletju pred Kristom, poroča, da izvira Čiamdo-ču, to je Mekong, iz dveh praviljnih jezer, ki dobivata vodo iz večnega snega bajnega mesečnega gorovja Tanla, ležečega morda še kakih 2000 kilometrov proti severu v tibetanskih gorskih višavah. Znanstvena ekspedicija ob srednjem in zgornjem Mekongu obeta veljavne podatke, tolikanj bolj, ker se doslej ni še nihče opjunčal, da bi od južne strani prodi-

Slika kaže delegate na konvenciji Ameriške delavske federacije v Torontu, Kanada.

ral v srce Azije, dočim so napravili že z vseh drugih strani bolj ali manj uspešne ekspedicije s kitajske, indijske in sibirске strani.

Pogled, ki se mi je nudi na to obojevano reko, je bil veličasten. Veter je odgnal od neba temnosivo preprogo oblakov. Solnce, blesteča boginja "Phra Attit", je sijalo z vsem svojim sijajem in pošiljalo srebrne in zlate žarke, ki so se na kalni vodni površini odbijali v migljajočih utrinkih in bleščočih odsevih. Valovanje vode je bilo enakomerno šumeče in počasno kakor dihanje zveri, ki se je v plamenu svojih strasti utrudila. Zdaj pa zdaj se je voda zasukala v vrtnec in peneči se val je žuborel in šepetal skrivnosti in dogodke, ki jih je videl in doživel na svoji daljini, nam neznani poti in jih nesel naprej v južne kraje, da jih zapiše na koncu v večni dnevnik morske boginje neizmernega oceanu.

Gledal sem pokrajino v daljavi onkraj reke. Videli so se ob risi suhe zemlje z zelenimi rjavimi džunglami, za njimi gore in v ozadju temnomodro nebo beško zagrinjalo. Panorama je zrela v najpestrejših barvah, njene poteze so bile rajsko lepe, da se kolobarji tam preko rok vodne gladine Mekonga so kazali v čistih barvah in zaradi velike razdalje niso dal dobro razločiti. Pogled na to pokrajino je deloval name kakor neka pesem, katere odmev prihaja iz daljave, kadar pevec peje v posebnim občutku in v ostalo izginja v neznani tinitini.

Zdaj pa zdaj je priletela moja glava jata vodnih ptic, se razgubila v daljavi ali pa goščavi ob reki. Slike moje fantazije izza mladostnih let, ki sem čital o prekomorskih in tropičnih deželah, so bile le nekak megle spomin teh menjajočih resničnih prizorov. Tu na skrajni točki dežele belega slona sem gledal lepe podobe indijske podnebja, čarobno življenje, pojave narave, ki jih malokdo pozna in razume.

Kako srečen bi bil, ko bi bil v življenju dana prilika, da pretrgam megle in pajčolan, nam zakriva obzorje te velike ske zagonetne reke! S to mislijo sem se vrnil v šatorišče, poln opojnih vtisov in neizbrisanih spominov.

(Dalje prihodnjik.)

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

Indaja svoje publikacije in posebno list Prosveta za kulture potrebne agitacije svojih družin in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor ne sme sa propagando drugih političnih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisni listi in razpisni listi drugih organizacij in njih družin ne smejo pošiljati listu Prosveta.

TISKARNA S.N.P.J.

svojena vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ.
DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojavnika daje vodstvo tiskarne

. Cene zmerno, untjako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-58 S. Lawndale Avenue . . . Chicago, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklopu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in priloženo eden, dva, tri, štiri ali pet števil in ene družine k eni naročnici. List Prosveta stane za vse enake, za člano ali nečlano \$2.00 za eno leto naročnino. Kar pa člani še plačajo pri vpisu \$1.25 za eno leto, se jim to priložilo k naročnini. Torej sodaj ni vroka reči, da je list predlagan za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojavniki:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveta, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrst, državljan Kanado \$2.00	Za Člano in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 2.00
2 tednika in 2.00	2 tednika in 1.10
3 tednika in 2.00	3 tednika in 2.00
4 tednika in 1.50	4 tednika in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evrope je \$0.00

Isposlato spodnji kupon, priložilo potrebno vsoto denarja ali Money Order v plačilu in si naročite Prosveta. List, ki je vaše lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveta vsoto \$

1. Ime Čl. družine št.

Naslov

Ustevite denar in ga priložite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2. Čl. družine št.

3. Čl. družine št.

4. Čl. družine št.

5. Čl. družine št.

Mesto Država

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

